

A. Obligation of MAGID in Chumash / Mishna / Rambam

שמות פרק יג - ג ויאמר משה אל-ה'עם, זכור את-היום הזה אשר יצאתם ממצרים מבית עבדים, כי בחזק יד, הוציא יהוה אתכם מזה; ולא יאכל, חמץ. ד היום, אתם יצאים, בחדש, האביב.

ה והיה כי-יביאך יהוה אל-ארץ הפנעני והחתי והאמרי והחוי והיבوسی, אשר נשבע לאבותיך לתת לך, ארץ זבת חלב, ודבש; ועבדת את-העבדה הזאת, בחדש הזה.

ו שבעת ימים, תאכל מצות; וביום, השביעי, חג, ליהוה. ז מצות, יאכל, את, שבעת הימים; ולא-יראה לך חמץ, ולא-יראה לך שאר--בכל-גבלך. ח והגדת לבנך, ביום ההוא לאמר: בעבור זה, עשה יהוה לי, בצאתי, ממצרים.

משנה מסכת פסחים פרק י

משנה ד מזגו לו כוס שני וכאן הבן שואל אביו...

ולפי דעתו של בן אביו מלמדו- מתחיל בגנות ומסיים בשבח ודורש מארמי אובד אבי- עד שיגמור כל הפרשה כולה:

משנה ה

[ה] רבן גמליאל היה אומר כל שלא אמר שלשה דברים אלו בפסח לא יצא ידי חובתו ... בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים שנאמר (שמות יג) והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים לפיכך...

רמב"ם הלכות חמץ ומצה פרק ז הלכה א

מצות עשה של תורה לספר בנסים ונפלאות שנעשו לאבותינו במצרים בליל חמשה עשר בניסן שנאמר + שמות י"ג +

"זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים"

כמו שנאמר + שמות כ' +

"זכור את יום השבת",

ומנין שבליל חמשה עשר תלמוד לומר:

"והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה"

בשעה שיש מצה ומרור מונחים לפניך.

ואף על פי שאין לו בן, אפילו חכמים גדולים חייבים לספר ביציאת מצרים וכל המאריך בדברים שאירעו ושהיו הרי זה משובח.

B. How to understand זה בעבור זה - machloket:

[Why did Hashem take me out?; or
Why am I eating matza?]

רש"י שמות פרק יג פסוק ח

(ח) בעבור זה - בעבור שאקיים מצותיו, כגון פסח מצה ומרור הללו:

רשב"ם שמות פרק יג פסוק ח

(ח) בעבור זה - שעשה י"י לי ניסים במצרים אני עובד עבודה הזאת. וכן זה היום אשר עשה י"י לי שהייתי לראש פינה נגילה ונשמחה בו:

אבן עזרא שמות (הפירוש הארוך) פרק יג פסוק ח

(ח) בעבור זה אמר רבי מרינוס, פי' בעבור זה, היה ראוי להיותו הפוך זה בעבור שעשה ה' לי. והביא רבים כמוהו לדעתו. ולפי דעתי, אין אחד מהם נכון, כי איך נהפוך דברי אלהים חיים. וטעם הפסוק הפך מחשבתו, כי אין אנו אוכלים מצות בעבור זה,

רק פי' בעבור זה, בעבור זאת העבודה שהוא אכילת המצה ולא יאכל חמץ שהוא תחלת המצוות שצוה לנו השם - עשה לנו השם אותות עד שהוציאנו ממצרים. והטעם לא הוציאנו ממצרים רק לעבדו, ככתוב בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלהים על ההר הזה (שמות ג, יב), וכתוב אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלהים (במד' טו, מא):

רמב"ן שמות פרק יג פסוק ח

(ח) בעבור זה עשה ה' לי - בעבור זה שעשה ה' לי בצאתי ממצרים, וכן והודעת להם את הדרך ילכו בה (להלן יח כ), ורבים כן. יאמר, כי בעבור זה שעשה ה' לי בצאתי ממצרים - אני עובד את העבודה הזאת, כענין שאמר למטה (בפסוק טו) על כן אני זובח לה' כל פטר רחם. ואמר "זה", כלומר תגיד לו זה שאתה רואה בעיניך שעשה ה' לך בצאתך ממצרים.

ורבותינו דרשו (במכילתא כאן) כי על מצה ומרור שמונחים לפניו ירמוז. ויתכן שיהיה שיעורו והגדת לבנך בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים, כאומר כך וכך עשה ה' לי, כי מלת בעבור תשמש גם "בעצם ענין", כמו בעבור הילד חי צמת ותבך (ש"ב יב כא), אינו בגלל.

ורבי אברהם אמר כי בעבור זה שאני עושה ועובד לפניו באכילת הפסח והמצה עשה ה' לי אותות עד שהוציאני ממצרים. ואינו נכון. ועוד אפרש הכתוב (להלן בפסוק טז):

C. "Brit bein ha'btarim" -

What will happen, or what is bound to happen?

רמב"ם הלכות תשובה פרק ו הלכה ה

... והלא כתוב בתורה **ועבדום וענו אותם** הרי גזר על המצריים לעשות רע, וכתוב וקם העם הזה וזנה אחרי אלהי נכר הארץ, הרי גזר על ישראל לעבוד כו"ם ולמה נפרע מהן?

לפי שלא גזר על איש פלוני הידוע שיהיה הוא הזונה - אלא כל אחד ואחד מאותן הזונים לעבוד כו"ם אילו לא רצה לעבוד לא היה עובד, **ולא הודיעו הבורא אלא מנהגו של עולם**, הא למה זה דומה לאומר העם הזה יהיה בהן צדיקים ורשעים, לא מפני זה יאמר הרשע כבר נגזר עליו שיהיה רשע מפני שהודיע למשה שיהיו רשעים בישראל, כענין שנאמר כי לא יחדל אביון מקרב הארץ, וכן המצריים כל אחד ואחד מאותן המצירים והמריעים לישראל אילו לא רצה להרע להם הרשות בידו, - שלא גזר על איש ידוע אלא הודיעו שסוף זרעו עתיד להשתעבד בארץ לא להם...

+ /השגת הראב"ד/

והלא כתוב בתורה ועבדום וענו אותם וכו'. א"א ... והמצרים ג"כ רשעים היו וראויים למכות ההם - **ואילו שמעו למשה בתחלה** ושלחו את ישראל לא היו לוקים ולא טבעו בים - אבל זדונו של פרעה ובזותו את הבורא יתברך לפני שלוחו הוא גרם לו, והשני כי הבורא אמר וענו אותם - **והם עבדו בהם בפרך** - והמיתו מהם וטבעו מהם, כענין שנאמר אני קצפתי מעט והם עזרו לרעה לפיכך נתחייבו. +

רמב"ן בראשית פרק טו פסוק יד

והנכון בעיני, כי טעם **וגם**, אף על פי שאני גזרתי על זרעך להיות גרים בארץ לא להם ועבדום וענו אותם, אף על פי כן אשפוט את הגוי אשר יעבדו על אשר יעשו להם, ולא יפטרו בעבור שעשו גזרתי: והטעם כמו שאמר הכתוב (זכריה א יד) וקנאתי לירושלם ולציון קנאה גדולה וקצף גדול אני קוצף על הגוים השאננים אשר אני קצפתי מעט והמה עזרו לרעה... וכן היה במצרים שהוסיפו להרע כי השליכו בניהם ליאור, וימררו את חייהם וחשבו למחות את שמם, וזה טעם דן אנכי - שאביא אותם במשפט, אם עשו כנגזר עליהם או הוסיפו להרע להם.